

Ambits

ehf

Lugemise õpetus.

Uuema õpetusviisi järele kokku seadnud
J. Ploompuu.

Tallinnas, 1907.

Ploompuu raamatukaupluse kirjastus.

Hind 20 kop.

B 2414.

Habits

eht

Eugemise õpetus.

Dma lastele kirjutanud

J. Ploompuu.

Tallinnas, 1907.

Ploompuu raamatukaupluse kirjastus.

Trükitud M. Schifferi trükitojas, Tallinnas.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

45109

Õpetajal tuleb, enne kui õpetamisega algab, raamatu lõpul
olewaid juhatusi hoolega läbi lugeda.

I.

a

a

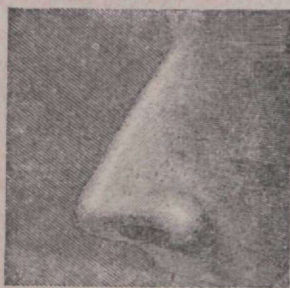
n

n

ani

ani

i

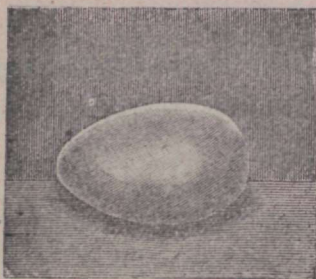
i

nina

nina

m

m

u

u

muna

muna

nui

nui

mi-mu nui, an-ni ni-na, a-ni mu-na.

e

e

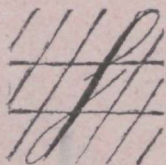
o

o

oone

oone

o-mu oo-ne; oo-ne on omu o-ma; mei-e oo-ne
on e-ma o-ma.

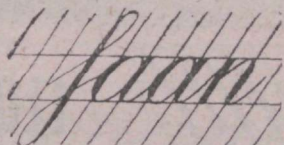

i

i

s

saan

saan ei saa oo=ne jis=se; i-sa a=ji on saa=ni
jees; an=ni ei saa saa=ni jis=se; saan on jiti.

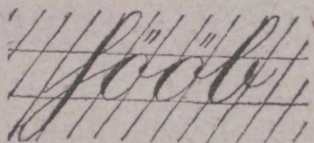
b

b

ö

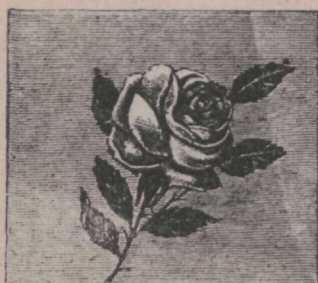
ö

sövb

i-sa sövb u=be; an=ni sövb sai=a, i-se sei=sab;
mo=bi sövb, sa=ba si=bab; mei=e ei söv; e=ma
ei söv; min=ni on e=ma a=bi; mo=bi on an=ni
o=ma.

l

l

~~lill~~

lill

mul o=st i=lus lill; jee jinn on i=lus lill; lee=ni
an=nab lil=le i=sa=le; e=mal ei o=le lil=le.

u

u

~~wene~~

wene

o=nu we=ne; o=nu we=ne ni=ni on ni; we=ne
on o=nu o=ma; o=nu wiib ee=wi nee=me=le; jee
on ee=wi o=nu; lee=ni lau=lab, ee=wil on wi=le
we=nes.

o=nu wiib we=ne ü=le wee; o=nu müüb o=ma
we=ne ni=ni i=sa=le; a=wi on wee jees, we=ne
ees; a=wi jinn=niib jüüa;

h

h

hobune

hobune

ah, hen-mul on i-lus ho-bu; hen-nu ho-bu-se
ni-mi on u-bu; hen-nu wiib u-bu-le hei-nu;
u-hul on hea meel; hea ho-bu on me-he an.

õ

õ

lõu

lõu

lõu lau-lab lõu-na laulu; õu-es on i-lus ilm;
e-ma lu-ba õu-e min-na; seal on lin-nu laul;
seal on õi-e i-lu; e-ma, õmb-le mei-le wam=
mus! e-ma hõl-mas õn-nis pl-la.

k

f

kelf

kelf

faa-lul on fō-wa kelf; faa-lu ei fu-fu ma-ha;
fel-lul on nii hea kelf; kelf ei fu-fu fūm-mu-si;
lūi-sil on ka kelf; fōit maa on lu-mi-ne; fā
fūm-se of-sas on lu-me fah-ma-fas.

ä ü

fā-bi on fūm-se of-sa fūl-les; faa-lu weab fel-fu
māe-le; māel on li-be lūst; lūi-si lā-heb fa
lū māe-le; lūi-si la-heb al-la; faa-lu weab fel-fu
fāh-fu ü-les.

t

t

tool

tool

too-lil is-tu-taf-se; see tool on mi-mu; tei-ne
on fō-mu tool; fa-ta tool on fat-fi; fō-mu tool

on tõu-mu; wõ-ta too-li toest fin-ni; tõu-ba
tool tei-se koh-ta.

tädi keedab

kohwi

tädi keedab kohwi

koh-wi kat-la all on tuli; tä-di kee-dab if-fa
head koh-wi; laud on kae-tud; tä-di koh-wi
ka-tal keeb; mi-da tä-di kee-dab, se-da söö-me
häs-ti; las-te laud on ma-dal; tä-di söö-dab
meid; tä-di tas-sid on i-lu-sad; tä-di saa-dab
e-ma-le häid koo-ti-sid; tä-di kää-tid on
mait-se-nyad.

jānes ja juftu

jānes ja juftu

j i

jā-nes on õ-nes kät-nud; ju-ftu näeb: lu-me sees
on jā-ne-se jäl-jed; ju-ftu lā-heb ot-si-ma, fu-hu

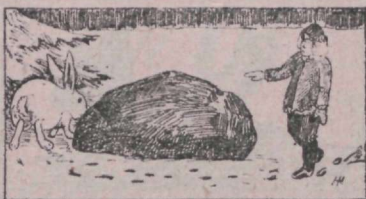

jā-nes jāi; ju-ftu ei näe jā-nejt; fi-wi on ees.
ju-ftu üt-leb: jaaks jā-ne-se kät-te, wiiks fo-ju;
jüis on jā-nes mul fo-du.

ju-ftu lā-heb jäl-je ju-hil, jõu-ab fi-wi ta-ha,
näeb jā-nejt.

ju-ftu hüü-ab: hei, jā-nes, tu-le mi-nu fo-ju.

jä=nes ei ta=ha ju=ku faa=ša tul=la; jä=nes joof=
jeb mi-ne-ma.

ju=ku näeb jäl=le ai=mult jä=ne=še jäl=jed lu=me

šees; jä=nešt kät=te ei šaa.

g kingad

g **kingad**

ol-ga fin-gad o-li-wad kat=ti fu=lu=nud; ol-ga
o-li neid fin-gi kau-a ae-ga ja-las kan=nud;

e=ma tõi ol-ga=le mu=ed fin-gad; ol-gal o=li
wä-ga hea meel;

ta tõnt=bas mu=ed fin-gad jal-ga; mu=ed fin-gad

o=li-wad wä-ga head ja fe-nad; ol-ga üt=les
e=ma=le: tä-nan wä-ga; ol-gal o=li-gi as=ja tä=
na=da, jēst e=mal o=li wa=ja tõi-gi=le las=te=le
fin-gi os-t.a

p p

paul ja pall

paul ja pall

paul män-gib pal-li-ga: wis-fab pal-li ü-les-se,

püü-ab len-nust fin-ni; wis-fab pal-li kõ-was-ti
ma-ha, pall hüü-pab jäl-le ü-les-se.

paul lööb pal-li-le fe-pi-ga kül-ge, pall len-dab
ü-les-se ja fu-fub ka-tu-se pea-le.

paul ta-bab fa-tu=je-le min-na pal-li ma-ba
too-ma; a-ga e-ma ei lu-ba: lap=сед ei to=hi
fa-tu=je-le ro-ni-da, wäi-fe=сед poi=fid wöi-wad
jealt ma-ba fuf-fu-da.

o-mu juit=se-tas õu-es pii-pu; müüd pa-ni ta
pii-bu pa-fu ot=sa ja tõi pal-li al-la.

r rott ja kass

r rott ja kass

kass püü-dis hii-ri, mur-dis lin-da; rott fuu-lis,
et kas=ji kau=ges-ti far=de-ti; rott tah-tis kas=ji
õ=pe-ta-da, läks kas=ji juur-de ja üt-les: kii=ju,

tu-le wöit=le-ma; kas=fil tu-li hirm pea-le, pu-
ges nur-fa; rott hä-bis-tas kas=ji: ä-ra tee
nõr-ga-le fur-ja, jee on nur=jatu.

riid ri-kub, ra-hu ra-jab;
wa-ga we-ri ei wä=ri-se;
bitr hüp-pas, fajs far-gas, wa-na ka=ru
lõi trum-mi.

II.

W W W W

Wiiu ja wana mees.

Wiiu ja wana mees.

Wii-u läts tä-di-le kü-las-se.

Wa-na taat läts se-da ja-ma teed möe-da.

Wa-na-ke-sel o-li suur kimp sel-jas.

Wae-wa-ga lü-kus ta e-da-si.

Wii-u üt-les: and-ke kimp mi-nu kät-te kan-da.

Wa-na mees an-bis kim-bu Wii-u-le. Wii-u kan-dis
kim-bu wa-na me-he ko-ju. Wa-na mees tä-nas Wii-ud.
Wii u läts rõõ-mu-ga tä-di juur-de.

u U u U
Uno ja Wilma.
Uno ja Wilma.

U-no on tub-li pois. Ut-se ees õu-es män-gis ta ford
de Wil-ma felt-sis. Waht, naab-ri suur koer, tu-li sin-na.
Wil-ma eh-ma-tas hirm-sas-ti.

U-no a-jas Wa-hi ä-ra. Wil-ma jät-tis ko-he nu-tu
jä-re-le.

U-no on Wil-ma-le hea wend.

ü U ü U
Unenägu.
Unenägu.

Ü-hel õö-sel nä-gi U-no u-nes. U-no o-li u-nes tu-getu
mees, a-ga tark ta ei ol-nud.

U-no pi-bi pal-ju as-ju ost-ma ja müü-ma. Üks ost-ja üt-les, et tar-wis on hin-da kol-ku ar-wa-ta. U-no ei o-sa-nud ar-wa-ta. Ü-les fir-ju-ta-da o-li ka tar-wis. U-no a-ga ei o-sa-nud lu-ge-da e-ga fir-ju-ta-da. Üt-les siis i-se-gi: oi, oi, küll on pa-ha, kui mees mi-da-gi ei mõis-ta.

Ü-les är-ga-tes sai a-ru, et ai-nult u-nes o-li näi-nud. U-no lu-bas nüüd hoo-le-ga õp-pi-ma ha-fa-ta, et nii-su-gust ä-par-dust ilm-si ei juh-tuks.

n N n N
Naima nukuke
Naima nukuke.

Nai-ma sai o-ma e-ma käest nu-ku. Nukk o-li wä-ga kena. Wil-ma o-leks ka sel-le-ga män-gi-da taht-nud.

Nai-ma a-ga ei and-nud o-ma nuk-ku Wil-ma-le waa-da-ta-gi. Nukk pi-bi sel-le pä-rast a-la-ti pei-bus o-le-ma. Mõn-da o-li Nai-mal nu-kust wä-he rõõ-mu. Nu-kul po-leks sel-lest üh-ti-gi wi-ga ol-nud, kui ka Wil-ma wa-hel o-leks waa-da-nud.

m M m M

Madli film.

Madli film.

Mad-li on wä-ga wa-na eit. Nüüd eit ei näe e-nam.
Min-ni ta-lu-tab ei-te. Mui-du ei os-laks eit kái-a.

Wa-na Mad-li loets-gi hea mee-le-ga, a-ga ta ei näe.
Min-ni loeb ei-de-le et-te.

Min-ni on ei-de film. Min-ni teeb ei-de-le pal-ju
head meelt.

Mui-du o-laks ei-del wä-ga i-gaw e-lu. Min-nil on
ene-sel-gi wä-ga hea meel, et ei-te ai-da-ta saab.

o O o S
Ottò. Otto.

Oš-ta, Ot-to, o-ma-le õu-nu! On ma-gu-sab õu-nad.
Ot-to ei oš-ta. Ot-tol ei o-le ra-ħa.

Ot-to, kũ-fi e-malt ra-ħa!

Ot-to ei kũ-fi. Mei-e e-mal on wä-ħe ra-ħa. On
pal-ju tar-wi-li-ku-maid as-ju wa-ja oš-ta. Ot-to on hea laps
il-ma õu-na-ta-gi.

õ Ö ö Š
Õunad. Šunad.

Šu-nad ei ole kõi-ge tar-wi-li-ku-mad as-jad. Šu-es
mãn-gi-des on Ot-to il-ma õu-na-ta-gi rõõ-mus poisš.

ä Ö ö Š

Šö-sel ma-gan, päe-wal mãn-gin ja teen tööd. Šh-tul
ħei-dan, hom-mi-ful tõu-sen. Šp-pi-des ja mãn-gi-des kas-wab

laps suu-rets. Šö-dešt ja päe-wa-dešt ja-ri-wad nä-ba-lib ja
aas-tad. Šö-pit lau-lab su-we šö-sel.

a A a A
Anni õunad. **Anni õunad.**

An-nil on tats õu-na. And-re-sel ei o-le üh-te-gi. An-ni pa-tub And-re-se-le o-ma õu-nu. And-res võ-tab pi-se-ma õu-na. An-ni üt-leb: And-res võ-ta suu-rema.

A-ga And-res ei võ-ta suu-re-mat.
Mõ-le-mad lap-sed on rõõm-sad.

ä A ä A
Amma kera. **Amma kera.**

Am-m is-tus ja ku-dus jut-ta. A-rit-selt kut-kus lõn-ga te-ra ma-ha ja wee-res nur-ta.

An-ni ja Mi-ku jook-si-wad to-he te-ra jä-re-le. Mõ-le-mad taht-si-wad am-ma-le a-bits ol-la. Am-mal o-li sel-le ü-le wä-ga hea meel.

Am-m kii-tis häid lap-si.

T i i S

Tsa nõuu andmine

Tsa nõuu andmine.

Il-mar üt-les i-sa-le: Do-ta, kui suu-reks saan, siis o-len i-sa-le ja e-ma-le a-biks i-gas töös.

I-sa üt-les Il-ma-ri-le: Spi ju-ba nüüd i-sa ja e-ma ai-ta-ma: Mui-du ei os-ka sa se-da suu-reks saa-des ka mit-te. I-sal ja e-mal on las-te a-bi wa-ja. Wa-ne-mad on i-k-ka wä-ga rõõm-sad, kui lap-sed tööd tee-wad.

k K f R

Kärpse tiirwad.

Kärpse tiirwad.

Raa-lu wõt-tis kärp-se tiirwad ä-ra. Kärp-sed la-si ta siis mi-ne-ma.

Kärp-sed on ju nii pi-si-ke-sed. Nõn-da üt-les Raa-lu.

Ror-ra jäi Kaa-lu wäi-ke sörm uk-se wa-he-le. Kaa-lu nu'-lis ha-le-das-te.

J-sa üt-les: Mi-nult pi-si-ke-ne sörm sai hai-get.

A-ga see wa-lu-tab fiis-gi kan-ges-ti, kae-bas Kaa-lu.

H h h S

Hiire poeg

Hiire poeg.

Hii-rel o-li-wad pe-sas pi-si-ke-sed po-jad. Hiir üt-les wei-le: Kafs on li-gi-dal. Ol-ge nüüd üs-na ta-sa!

A-ga üks poeg üt-les: Mi-na na-tu-ke-se waa-tan.

Hii-re poeg pis-tis pea au-gust wäl-ja. Ko-he kafs nä-gi, kus hii-re pe-sa o-li. Kõik po-jad sõi ä-ra.

Wa-na hiir üf-fi sai põ-ge-ne-ma. Ri-be-das-ti tur-was-tas ta poe-ga-de sur-ma ü-le.

j I i I
Juku laew
Juku laew.

Ju=ku wiis o=ma lae=wa me=re ran=na=le. I=sa üt=les:
A=ra nüüd lae=wa wet=te pa ne! Nüüd on ma=ru=ilm.
Ju=ku pa=ni om=me=ti lae=wa me=re ran=nal wet=te.

Me=re lae=ne wiis lae=wa ä=ra. Ju=ku tah=tis ap=pi
tõ=ta=ta. A=ga ta kuf=kus wet=te.

I=sa ai=taš Ju=ku weest wäl=ja. A=ga ma=ru wiis
Ju=ku lae=wa ä=ra.

t I t I
Tõnu taim
Tõnu taim.

Tõ=nu pa=ni wäi=ke=se õu=na=puu tai=me toa ta=ha
taš=wa=ma.

Tõ-nu hoi-dis puu tai-met hoo-le-ga. Tal-veks kat-tis
kül-ma eest õl-ge-de-ga kuu-ni ja su-wel kas-tis wee-ga. Taim
kas-was Tõ-nu-ga wõi-du.

Tai-mest sai suur puu. Ke-wa-del o-li puu ik-la di-si
täis. Si-te a-se-me-le kas-wa-si-wad sü-gi-seks õu-nad.

Nõn-da ta-sus puu Tõ-nu wae-wa. Tõ-nu rõõ-mus-tas
puu ü-le, sest puu o-li kau-niks eh-teks Tõ-nu ko-du-le.

p P p P
Paul ja pääsukesed
Paul ja pääsukesed.

Pää-su-kes-tel o-li toa rääs-tas pe-sa. Pe-sas o-li
wad pi-si-ke-sed po-jad, Pe-sas-se wõis Paul re-de-li pealt
wag-da-ta.

All on mi-nu õ-de. Need tei-fed on mi-nu wen-nad.
Mei-e o-le-me kõi-f sõb-rad. Nõn-da kõ-ne-les Paul pää-
su-kes-te-le.

Rui pää-su-ke-fed juu-reks sai-wad, siis nad laul-fi-wad
Pau-li-le i-lu-sas-te. Neil o-li wä-ga lõb-us. Ja Pau-lil
o-li ka lõ-bus ol-la.

r R r R

Riiakas Ristu
Riiakas Ristu.

Ris-tu män-gis teis-te las-te juu-res. A-ga ta tap-les
Mai-e-ga. An-ni ta lüt-kas kä-pu-li. Nü-ri-le ei lu-ba-nud
ta li-gi-dal-gi ol-la. Pa-ha mee-le-ga lät-fi-wad lap-fed lai-a-li.
Ja kõi-gil o-li pa-ha ol-la.

Tei-sel päe-wal män-gi-fi-wad lap-fed jäl-le. Ris-tu o-lets
taht-nud ka sel-ka tul-la. A-ga Ris-tut ei wõe-tud.

Ris-tu pi-di siis kõr-walt waa-ta-ma. Ja Ris-tul o-li
wä-ga pa-ha ol-la.

f s S f s S

Sanna haigus

Sanna haigus.

San-na o-li ras-tes-ti hai-ge. Koit ke-ha o-li tuum. Ja
pea wa-lu-tas kan-ges-ti. Siis is-tus e-ma a-la-ti woo-di
ääres. Dö-sel-gi wal-was ta o-ma lap-se juu-res.

Ras ma weel ter-weks saan? Nõn-da kü-sis San-na
tur-wa mee-le-ga.

Siis e-ma was-tas: Rui hea Ju-mal ta-hab, küll ja siis
saad ter-weks.

San-na hai-gus tes-tis kau-a. Siis hat-tas ta wä-he
haa-wal om-me-ti pa-ra-ne-ma. Sest Ju-mal ei taht-nud te-da
weel ä-ra fut-su-da.

San-na e-ma tä-nas Ju-ma-lat lap-se pa-ra-ne-mi-se pä-rast.
Ja San-na i-se-gi tä-nas Ju-ma-lat.

L L l l

Leeni kurbtus

Leeni kurbtus.

Lee-ni tu-li mäelt män-gi-mast ko-ju. Te-mal o-li-wad pi-sa-rad sil-mis.

Lee-nil ei o-le i-lu-sat kuu-be. Nõn-da o-li Lii-si ü-tel-nud. Ja tei-sed lap-sed o-li-wad naer-nud.

Kal-lis Lee-ni, kas üt-le-sid, et sel-le kuue on si-nu o-ma ar-mas e-ma tei-nud? Nõn-da kü-sis e-ma.

Se-da ei ol-nud Lee-ni ü-tel-nud. A-ga tei-ne-kord lu-bas ta nõn-da ü-teld-a.

e E e E

Eedi häda

Eedi häda.

Wäi-ke Ge-di üt-les a-la-ti: Ei!

J-sa üt-les: Ge-di, an-na mi-nu müts tât-te! Ge-di was-tas: Ei!

Ge=ma üt=les: Ge=di, too mi=nu rā=tif fii=a! Ge=di wastas: Gi!

Wend üt=les: Tu=le, Ge=di, mi=nu=ga ho=bust māt=gi=ma! Gedi wastas: Gi!

Õ=de kut=sus: Ge=di, tu=le mi=nu kaa=sas met=sa mar=ju=le! Ge=di was=taš: Gi! †

I=sa tu=li lin=našt. Ta kut=sus lap=seb o=ma juur=de. Wend ja õ=de lāt=fi=wad ko=he. Ge=di ei lāi=nud.

Tu=le mi=nu juur=de, Ge=di! Nõn=da kut=sus i=sa. Ge=di wastas: Gi!

Wend ja õ=de sai=wad fiis ma=gu=said aš=ju. U=ga Ge=di jäi il=ma.

III.

Paremt ja pahemt.

1. Wõeras tädi oli wäga hea tädi. Ta wõttis wäikeſe Mii oma ſülle. Tädi andis Mii-le maguſat tooti. Ja ära=minnes ſilitas ta Mii juukſeid.

Dule homme meile! Meil on ka wäike hea tütar. Ja meil on mitu iluſat nukk. Ei olegi kangel. Nõnda kõneles tädi minema hakates.

2. Hommikul ärkas Alli vara magamast üles. Tartvis oli ruttu tõusta. Oli palju tööd. Nukud waja riidesse panna. Riideid pidi weel wähe õmblema. Siis oli minet käes. Ema saatis Alli kuni wärawani.

Maja paistab seal. Warsti oled tee lahkmel. Pööra siis paremale poole! Nõnda juhatas ema.

3. Alli läheb teed mööda. Näüd tuleb mõnu. Mängime kõige päewa. Nõnda mõtles Alli. Ja siis jõudisgi tee lahkmele.

Ema käskis paremale poole pöörata. Seda Alli mäletas. Aga kumb on parem käsi? Seda ei olnud Allil meeles. Ja ta mõtles kaua aega. Siis pidi ta koju tagasi minema.

4. Ema! Kumb on parem käsi? Nõnda küsis Alli. Ja ta näitas mõlemaid käsa.

See on parem käsi, ütles ema. Selle käega teretatakse. Ja siis sibus ema punase paela Alli parema käe külge.

Nüüd jäi Mülil meelde. Ja siis läks ta unesti teele. Enam ei olnud waja tagasi tulla. Aga edespidi tundis ta paremat kätt ilma punase lõngatagi.

Mihkel ja Muri.

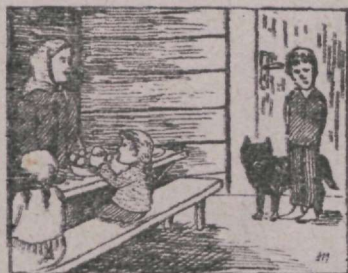
Ena wiis lapsed kapäta peenardelt rohtu titkuma. Lastel oli raske tööd teha. Muri aga wedeles peenra peal. Ta oli mõnusaсти põõsa wilus.

2. Mihkel hüüdis: Ena! Küll see töö on raske! Mul on nii paha olla! Kui ma Muri oleksin, siis ei oleks mul waja rohtu titkuda. Tema wedeleb aga wilus. Ena, luba mind Muri juurde istuma minna.

Ena lubas. Ja Mihkil oli hea meel.

3. Ohtu tuli. Mündi ohtust sõduma. Mihkel tuli ta sõõgilaua juurde. Ena ütles: Mihkel. Sina tahad Muri olla. Muri ei sõõ laua juures. Tema saab oma toidu lausi pärast. Ja siis läheb Muri sõõsks äue. Seal walwab ta maja äle. See on Muri töö.

4. Mikkel lohtus wäga. Kas ta pidi nüüd Muriga ähes sööma? Kas ta pidi õõsetks õue minema?

Kallis ema! Rõnda ütles Mikkel nüüd häbiga. Küll ma nüüd hakkari hoolega rohtu kikkuma. Kallis ema, anna mulle andeks. Lase mind laua juurde sööma tulla!

5. Ja siis sai Mikkel luba laua juurde tulla. Aga nüüd teadis ta, et Muril ka oma töö on.

Helde Mari.

1. Mari sai onult sündimise päewaks raha. Ema lubas temale sellega poodi minna. Seal oliwad wäga ilusad nufud müüa. Riisuguseid oli ta omale juba ammu igatsenud. Ja nüüd oli ta luba saanud ühe osta.

2. Tee ääres seisis wana taat. Ta oli pime. Wäike tütar oli temal talutajaks. Tema palus möödaminejatelt armuandi.

3. Mari mõtles ilusa nuku peale. Aga ta nägi oma ees waesti terjajat. Maril hakkas hale meel. Mari pani raha wana taadi mütši sisse.

Kiisu ja Muri.

1. Kes on koore ära söönud? Pätt jäi koort ligi pooleni täis. Muid on see tühi. Kas Kiisu on söönud? Wõi kas on Muri söönud?

2. Kiisu tuli lähedale. Ta näitas oma habet. Habet oli kuuw. Aga Muri kippus laua alla. Ta ei tahtnud habet näidata.

3. Aga ema läks ja tõstis Muri pea üles poole. Muri

habe oli veel märg. Vähe oli walget piima koort habeme küljesgi.

5. Muri läks häbenedes laua alla. Sel päeval temale süüa ei antud. See oli temale nuhtluseks.

Wiisakad lapsed.

1. Teekäija tuli külasse. Teel oli hulk lapsi mängimas. Kõik astusiwad wõõra eest ära. Muißt lätsiwad paremale, muißt pahemale poole. Kõik lapsed teretasiwad wõõrast. Ja wõõras teretas wastu ja ütles: Head päewa, lapsed!

2. Wõõras küsis siis: Kus siin on koolimaja? Üks poiss astus wõõra juurde. Mina tulen näitama, ütles ta wõõrale. Ja poiss saatis wõõra koolimaja wärawani. Siin on koolimaja. Siis ütles ta wõõrale „Zumalaga“ ja läks teiste laste juurde tagasi.

3. Wõõras kõneles pärast koolimajas: Siin külas elatšim ma hea meelega, siin on wiisakad lapsed. Ja wiisakad lapsed on ka head ja armsad lapsed. Miiſugused teewad oma wane-matele ja ka muile inimestele palju rõõmu.

Leitud nuga.

1. Mart läks mööda maanteed. Seal nägi ta maas ilusa liigetega noa. Ta wõttis selle maast üles. Noal oli

ilus walge pea ja tats läikivat tera. Mart sai wäga rõõmsaks. Kohe hakkas ta omale puust hobust weskima. See oli õnnelik leitud! Nõnda mõtles ta ise, kui weskis.

2. Sealsamas tuli mees mööda teed. Ta wahtis hooliga toe peale maha. See otsib nuga, mõtles Mart. Mis te otsite, küsis ta kohe. Mees wastas: Minul kukkus sule-nuga maha, jätkel oli walge pea ja tats tera. See on siin,

ütles Mart. Ja Mart andis noa mehele. Tal oli enesel hea meel, et sai wõõrale tema noa tagasi anda.

Kes läheb?

1. Ema tuli tuppa. Kes läheb wana Leenule kooki wiima? Nõnda küsis ema lastelt.

2. Mina lähen õhtu poole, ütles Toomas. Nüüd ma tahan oma puuhobusega sõita.

Mina lähen siis, kui olen nutu riided walmis saanud. Nõnda wastas Liisi.

3. Mina lähen kohe, wastas Anni. Nukute wõib nii kauaks riidest lahti jääda, kuni ma tagasi tulen.

Wäike Jüri.

Ütskord oli wäike Jüri. Meheks ennast seadis;
Arivas jõudu jatkuma, — paljugi ju teadis.

Siis ei enam wäike Jüri lapseks olla taha;
Mehe tööd nüüd algatwad ja mängud jäägu maha.

Maja paiga walmis waatas, isa kirstu wõttis
Mehe wiisil õlale ja wapralt metsa tõttis.

Jüri mõtles palkidest seal teha tubli maja;
Ümberringi õued, aiad ja mis muud weel waja.

Raiub kuu; higi palgel, kirstuõgi ju nüri;
Puu ei lange, wäsinult siis jätab järel Jüri.

Roju jälle lapseks läheb, mõeldes poeg tängi:
Weel ei suuda meheks olla, homme tahan mängi.

b	B	b	B	Bibel, Barbara.
y	Y	y	Y	Ypšilon, Babylon.
c	C	c	C	Cecilia, Cicero.
d	D	d	D	Dawid, Daniel.
f	F	f	F	Fritjof, Sofia.
g	G	g	G	Galilea, Georg.
q	Q	q	Q	Quaaga, Quanten.
x	X	x	X	Xerres, Alexander.
z	Z	z	Z	Ziion, Nazareth.

Fritjof ütles oma õele, Ceciliaale: Mina annan sinule
õuna iga õige wastuse eest. Sina anna minule õun iga
küsimise eest, mis sina wastata ei oska!

Cecilia oli nõuus.

Fritjof: Mis on Bibel?

Cecilia: Bibel on raamat, kuhu sisse Jumala sõna on
kirja pandud.

Fritjof: Mis on Babylon? Mis on Cicero?
Cecilia ei tea.

Fritjof: Kes on Dawid ja Daniel?

Cecilia: Dawid ja Daniel on meeste nimesed.

Fritjof: Mis on Galilea, Zion ja Nazareth?

Cecilia: Galilea on maakonna nimi seal maal kus Jeesus elas. Nazareth on linn Galileamaal. Zioni ma ei tea.

Fritjof: Mis on Duagga ja Quanten?

Cecilia ei tea.

Fritjof: Mis oli Kerges.

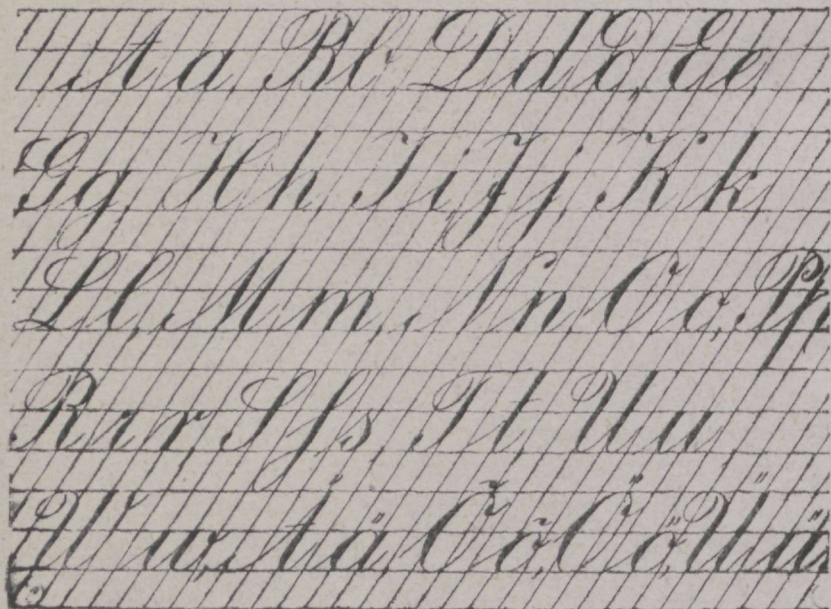
Cecilia ei tea.

* * *

Mitu õuna sai Fritjof?

Mitu õuna sai Cecilia?

Sunu süües seletas Fritjof: Babylon oli ennemuiste suur linn. — Cicero oli mees, kes oskas osawasti kõneleda. — Zion oli kindel kants Jerusalemmas. — Kerges oli kuulus uhke kuningas.

Aa Bb Dd Ee Gg Hh

A a B b D d E e G g H h

Œ œ B b D d E e G g H h

Ii Jj Kk Ll Mm Nn

I i J j K k L l M m N n

Œ œ J j K k L l M m N n

Oo Pp Rr Ss Tt Uu

O o P p R r S s T t U u

Œ œ P p R r S s T t U u

Ww Ä ä Ö ö Ü ü

W w Ä ä Ô ô Ö ö Ü ü

Œ œ Œ ä Š š Ÿ Ÿ Ü ü

IV.

Anni ja Henno.

- T T 1. Tunnen väikest tütarlast. Tema nimi on Anni.
S H Tunnen ka väikest poissti. Tema nimi on Henno.

- A A 2. Anni on Henno õde. Henno on Anni vend.
Mõlemad on väga head lapsed.

3. Hommikul ärkavad Anni ja Henno rõõmsa meele
lega magamast üles.

- Ö Ö Öösel on Jumal neid hoidnud, sellepärast tänavad nad
S J Jumalat.

- P P 4. Päeval mängivad lapsed oma tannidega. Annil
on nutud. Pall ja hobused on Henno tannid.

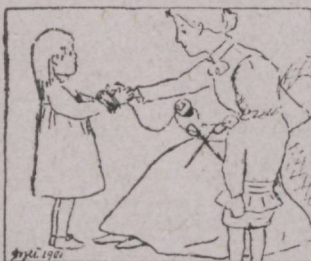
5. Aga Anni annab nukkusid ta Henno hobustele
wedada. Ja Henno annab hobused Anni nukkusid
wedama.

N N Nutub on siis sõitmas. Anni ja Henno ei riidle
kunagi. Ja sellepärast on neil alati hea olla.

E E 6. Ema hüüab wahel Anni oma juurde. Temal
on laste abi tarvis.

W W Wahel kutsub ta Hennod. Anni kerib emale lõnga.

M M Henno toob emale kääriskid. Mõnda muudgi tööd ai-
tavad lapsed toimetada.

7. Mitu korda jooksewad lapsed külasse ema asjale.

S I Nad tulewad ikka ruttu tagasi. Isa asju toimetawad

nad niisama hea meelega. Ema ja isa on selle üle alati
rõõmsad.

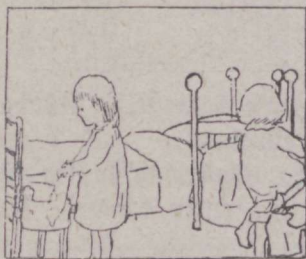
8. Ema kutsus Anni ja Henno lõunasöögile. Lapsed tulevad kohe. Waikjelt istuvad nad, kui söögi-

S palwet loetakse. Siis sööwad lapsed wiisakasti kõhud täis. Selle juures ei tee nad endid toiduseks ega käsi mustaks. Siis tõusewad nad üles ja ütlevad: Tänu Jumalale söögi eest! Mõlemad tänawad weel isa ja emagi.

Õ Öhtul on lapsed wäsinud ja tahawad magama minna.

K Kõige päewa en nad agarasti ametis olnud. Ema kärib neid nüüd puhkama minna.

R Riided wõetakse ümbert ära ja pandakse ilusasti paigale. Siis saawad hommikul otsimata jälle kätte.

O On lapsed woodis, siis tänawad weel Jumalat. Päewal on Jumal neid kahju eest hoidnud ja neile palju head teinud. Lapsed ütlevad: Armas Jumal! Kaitse

Ü meid õõsel. Hoia ka isa ja ema. Ütlewad weel head sõõd emale ja teistele.

U U Uinutvad siis magama. Öösel magutvad nad rahuli-
Ä Ä fult. Ärkutvad hommikul ülesse, siis on nad rõõmsad
ja terived.

Muus Peeter.

i i 1. Ema on Peetri saatnud tädile kooki viima. Teel
jaab Peeter Kaarliga kooku.

u u Mis sinul formis on? Nõnda küsib Kaarel. Peeter
vastab: Siin on magusad kookid.

o o 2. Kas oled kunagi pannkooki söönud? Nõnda küsib
Kaarel.

õ õ Peeter: Olen küll söönud.

Kaarel: Kas on meele, kui magusad nad on?

Peeter: Mäletan küll.

3. Kas ema on kookid üle lugenud? Nõnda küsib
Kaarel.

Peeter: Ei ole lugenud.

a a Kaarel: Siis võid küll ühe ära süüa. Teise võid
minule anda.

Peeter: Ei. Emal oleks jelle üle paha meel.

ä ä 4. Kaarel räägib teel: Võta aga kook ära! Ema
ei näe ega tea.

e e Peeter: Aga Jumal näeb seda. Ja temal on ta selle üle paha meel. Head lapsed ei võta midagi talaja.

Ja Kaarel läts häbiga ära.

Mäng ja lugemine.

m m 1. Jaan: Mina ei tahta lugeda. Lugemine on igav. Mina tahan mängida. See on lõbusam.

n n Ema: Kas sina ei tahagi targaks saada? Keegi ei või midagi õppida, kui ta lugeda ei oska.

2. Jaan: Küll mina tahaksin targaks meheks saada. Aga lugemine on nii raske.

w w Ema: Küll see esiteks on vähe raske. Aga kui juba oled vähe õppinud, siis läheb fergemaks. Ja mida enam õpid, seda fergemaks ja lõbusamaks ta läheb.

t k 3. Jaan: Lugemine ei või kuidagi kerge ega lõbus olla. Lugemine on ikka raske.

l l Ema: Kas olen ma sulle midagi vahel ütelnud, mis tõsi ei ole?

Jaan: Ei ole, ema.

t t Ema: Kuule nüüd, Jaan, mis mina ütlen! Loe ikka hoolega kodu ja koolis. Kui fuureks saad, siis on full sellest palju kasu. Aga kui sina

- h h nüüd lugeda ei taha, waib ainult mängib, siis
saad jeda pärast palju kahetseda.
Jaan: Mina teen sinu õpetuse järele väga hea
meelega.

Neli õuna.

- g g 1. Tädi andis Olgale neli magust õuna. Kaks
oliwad Olgale enesele. Teised oliwad Paulile.

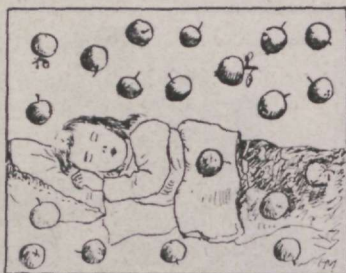

Koju minnes sõi Olga oma õunad ära. Pauli
õunad oliwad alles.

- d d 2. Kodu tahtis Olga veel ühe õuna omale
saada. Ta andis Paulile ühe õuna. Ta ütles:
Tädi saatis selle sinule. Paul tänas rõõmsasti.
Olga sõi ise teie õuna ära.

- f s s 3. Aga Olgal oli siis paha olla. Ikka mõtles
ta Pauli õuna reale, mis ta oli ära söönud.
Ta ei saanud muud mõteldagi. Ei osanud
enam õhtupalwetgi.

- õ ô 4. Tuli õhtu ja õö. Isa ja ema jäiwad ma-
gama. Paul uinus kohe. Aga Olgale ei taht-
nud koguni uni tulla. Ja kui wiimaks magama

ü ü jäigi, siis nägi aina õunu unes. Aga kõik õunad oliwad rahad. Neid ei võinud süüa.

r r 5. Hommikul kõneles Olga lugu emale. Ema sai kurwaks. Ta ütles: Palu Paulilt andeks! Siis palud ka tädilt andeks. Tädi usaldas sind. Aga sina ei olnud õiglane. Kas on sul meeles, et ka Jumala laps oled? Nüüd p p oled head Jumalat kurwastanud. Sellépärast pead temalt andeks paluma.

i j 6. Paul andis andeks. Tädi andis ka andeks. Ja ema ütles, et Jumal on hea ja armuline. Ta annab neile andeks, kes oma paha tegu kahetsewad.

b b 7. Nüüd võib Olga jälle rõõmus olla ja Pauli õuna ära unustada. Teisel öösel magas ta juba rahulikult ja võis õnnelik olla.

B b	C c	D d	F f	G g	Q q
B b	C c	D d	F f	G g	Q q
X x	Y y	Z z	V v		

Reisijad kaugelt maalt.

1. Lapsed mängisiwad wee ääres, maale tõmmatud paadi juures.

, Nüüd oleme rändajad, ütles Willi. Oleme kaugelt wõõralt maalt tulnud Eestimaad vaatama.

2. Mina olen neiu Barbara. Tulen kaugelt soojalt maalt ja toon Eesti lastele magusaid rosinaid. Nõnda ütles Liisi.

Mina olen neiu Cecilia ja mina toon apfelsiniseid, ütles Helmi.

Mina olen Dawid, kellest isa pühapäewal kõneles, ütles Juku. Ole sina, Willi, suur Goljat!

Aga Willi ei tahtnud Goljat olla. Ta tahtis kuulus kuningas Xerxes olla.

Mina olen Zuleima Vogel, ütles Anni. Tulen Westfaliast, Saksamaalt.

Sealtsamalt maalt ütlesiwad endid tulema ka Mikk, Leeni ja Mari. Aga nende nimed oliwad nüüd Zefanias York, Inez Quist ja Fanny Björkquist.

3. Aga neiu Barbaral ei olnud rosinaid ega Cecilial apfelsiniseid. Aga teised tahtsiwad ja palusiwad neid süüa saada. Sellepärast pidiwad nemad jälle Eesti lasteks hakkama.

Ja warsti oliwad siis kõik teisedgi head Eesti lapsed nagu ennegi.

Kes oli kõige targem?

1. Andres, Emmi, Willi ja Jüri oliwad heinamaal lillesid noppimas. Kui nad ojast üle läksiwad, murdus palk katki. Emmi oli parajasti kesk palki. Ta kukkus ojasse. Ja wesi hakkas teda edasi wiima.

2. Jüri kartis kangesti. Ta hakkas nutma ja istus jõuetumalt maha. Andres hakkas koju poole jooksuma. Ta tahtis Emmile ruttu ema appi kutsuda. Aga Willi jooksis ruttu ojasse. Siin ei olnud wett mitte wäga palju. Ta läks wee sisse. Seal hakkas ta Emmist kinni ja tõmbas teda maale.

Kust saame leiba?

1. Tule siia, Otto, ütles wanaisa. Mina küsin sinult midagi. — Otto tuli.

Wanaisa: Kust saame leiba?

Otto: Ema teeb jahudest.

Wanaisa: Kust ema jahud saab?

Otto: Isa wiib wiljaterad weskile. Seal jahwatab ta need jahudeks.

2. Wanaisa: Kust isa wilja saab?

Otto: Isa külwab seemne põllu peale. Sealt kaswab wili üles. Wili lõigatakse ja terad peksetakse rehes wälja.

Wanaisa: Aga kes wilja seemnest kaswatab?

Otto: Jumal kaswatab wilja. Sest keegi inime ei wõi wiljale kaswu anda.

3. Wanaisa: Kellelt peame meie siis leiba paluma?

Otto: Meie peame seda Jumalalt paluma.

Wanaisa: Kudawiisi seda palutakse?

Otto: Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Kaks ja üks.

1. Ema ütles Tõnule: Kas tead, mikspärast sinul kaks silma, aga ainult üks suu on?

Tõnu: Seda ma ei tea.

Ema: Sina pead palju nägema, et wõiksid palju õppida. Aga sa pead wähe lobisema, et sa mitte rumal ei oleks. Sest ainult rumalad kõnelewad enam kui nad kindlasti teadwad.

2. Ema: Kas tead, Tõnu, miks pärast sinul on kaks kõrwa, aga ainult üks suu?

Tõnu: Seda ma ei tea.

Ema: Sina pead hoolega ja palju kuulma, et targaks saaksid. Aga sa pead vähem kõnelema. Sest kes palju kõneleb, see ei jõua kuulda ja ta jõuab vähe õppida.

3. Ema: Kas tead, Tõnu, miks pärast sinul on kaks kätt, aga ainult üks suu?

Tõnu: Seda ma ei tea.

Ema: Sina pead kätega tööd tegema. Aga sina ei pea mitte ise kõik ära sööma, mis teenida jõuad. Sa pead ka teiste heaks tööd tegema.

Waher.

1. Waher elas toa taga. See oli wana ja suur pui. Selle warjul istusiwad isa ja ema ja lapsed suwel soojadel päewadel, kui neil aega oli.

2. Hans oli metsas käinud. Temal oli kirtsed õlal. Teerada wiis wahtrast mööda. Hans jäi sinna juurde seisma. Lõbu pärast raius ta suured tükid wahtra koort ära. Koor läks nii tergesti lahti. Ta lõi mõned laastudgi puust wälja.

3. Kui isa nägi, et waher rikutud on, sai ta wäga kurbaks. Ta teadis, mis nüüd sünnib. Ta ütles: See puu on kasvamiseks mitukümmend aastat tarwitanud. Nüüd oled sina, Hans, poole tunniga selle ära rikkunud. Sellest on meile lõbu ja rõõmu olnud. Ta on terve koha iluts olnud. Aga sina oled selle nüüd üsna ilma asjata ära häwitanud.

4. Hans oli nüüd wäga kurb. Ta tahetseis wäga oma mõtlemata teo pärast. Ta oleks mis tahes teinud, kui wahtra terweks oleks saanud. Dõd ja päewad mõtles ta seda lugu järele. Aga kõik oli tühi waew.

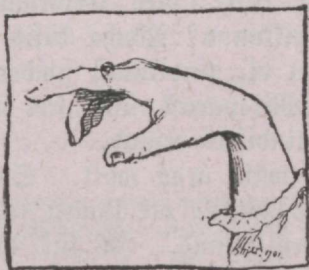
5. Wahtra lehed läksiwad kollaseks ja kukkusiwad ära. Järgmisel kewadel ei tulnudgi enam lehti külge. Kuiwanult

seisis ta siin mõne aja, kuni isa ta wiimaks päris maha raius.

Uhke sõrm.

1. Uus, ilus sõrmus pandi kord esimesesse sõrme. Selle üle sai esimene sõrm wäga uhkeks. Teie ei ole minu wäärilised, ütles ta teistele sõrmedele ja põidlale. Uskuge, mina olen kõige parem teie hulgast.

2. Teised sõrmed paniwad seda pahaks. Põial wihastas koguni palju. Kõige parem on, et meie enam uhket esimest sõrme ei aita. Nõnda ütlesiwad teised sõrmed ja põial. Olgu ja tehku nüüd ükski, mis oskab.

3. Roos õitses parajasti. Käsi pidi lille wõtma. Esimene sõrm oli walmis. Aga põial ei aidanud. Ei saanud roosi kätte.

Tuli söögi aeg. Esimene sõrm üksipäini ei saanud leiba, nuga, lusikat ega kahwlit kätte.

4. Nüüd kahetses esimene sõrm oma uhkust. Oligi walmis pöidlalt ja teistelt sõrmedelt alandlikult andeks paluma. Ja need andsiwad andeks. Siis leppis esimene sõrm teistega jälle kokku. Ja kõik tööd läksiwad korda, nagu ennegi.

Hea fooliwend.

Koolmeister tuli foolituppa. Kes en tindi klaasi ümber ajanud? küsis ta. See raamat on ära rifutud.

Jüri tõusis püsti. Mina toon uue raamatu, kui homme fooli tulen. Nõnda ütles Jüri koolmeistrile.

2. Kas sina, Jüri, oled tindiklaasi ümber ajanud ja selle raamatu ära rikkunud? Nõnda küsis toolmeister.

Jüri: Mina ei ole tindiklaasi ümber ajanud.

Koolmeister: Mispärast sina siis uue raamatu tootsid, kui sa ei ole seda tindisets teinud.

3. Jüri oli vähe aega wait. Siis seletas ta nõnda: Mai, kes sealsamas istus, oli laualt toimu pühkinud. Siis oli tindiklaas ümber läinud. Ja kui ta nägi, et tint oli raamatu ära rikkunud, hakkas ta nutma. Maie ema oli waene. Tal ei olnud raha, misga Mai oleks võinud uue raamatu asemele osta.

Ära nuta, Mai! Nõnda oli Jüri trööstides ütelnud. Mina toon homme koolmeistrile uue raamatu. Kui oma emale kõnelen, siis annab ta raha küll.

4. Sina oled hästi teinud, ütles õpetaja. Oled Maiele hea kooliwend olnud. Aga ometi oli tarvis asja minule kõnelda. Õpetajale ei võdi midagi salata. Ja sinul ei ole tarvis uut raamatut tuua. Maiel on õnnetus olnud. Seda tannan mina hea meelega, kui näen, et minul häid õpilasi on.

Wästriku pesa.

1. Pika, raske teekonna oli wästriku ära lennanud. Ta oli väga rutanud. Sest ta tahtis ruttu ütlema tulla, et ilus suvi tuleb.

Wästriku lendas õue aia peale. Ta kõigutas rõõmsalt saba ja hüppas mööda aeda edasi. Lapsed nä-

giwad lindu. Nad laksutasiwad rõõmsasti käsa ja ja hüüdsiwad: Wästriku! Suwi tuleb!

3. Siis ehtas wästriik omale puupinu wahele pesa. Pärast oli seal palju wäikeseid poegi sees. Wästriik kandis neile putukaid ja ussikesi söögiks. Kui wana lind oli neid otsimas, siis julgesiwad lapsed tasahiljukesti pesasse waadata. Wäikesed pojad

tegiwad siis suu lahti. Nad arwasiwad, et ema jälle tuleb sööki tooma. Nad oliwad väga ilusad waadata. Ei kartnud sugugi. Aga lapsed ei teinud neile ilmasgi paha.

4. Wõeras poiss läks sealt mööda. Ta nägi, et wästriik nokas midagi puupinu wahele wiis. Ta arwas, et seal pesa oli. Esiteks wiskas kiwiga. Ehmatanud wästriik lendas pesast wälja. Siis tõmbas poiss pesa wälja. Wäikesed pojad wiskas ta maha surnuks. Siis läks ta ise minema.

5. Kui lapsed jälle puupinu juurde tuliwad, siis ehmatasiwad nad hirmsasti. Kui nad nägiwad,

mis sündinud oli, siis hakkasiwad kõik nutma. Aga wästriik ise oli weel kõige kurwem, ehk ta seda küll ei osanud lastele ütelda.

Kiisu laste õpetajaks.

1. Kiisu istus hommitul tooli peal. Ta kastis keelega läpa märjaks ja pühkis sellega mitu korda üle filmade.

2. Lapsed ütlesivad: Küüd tuleb mõõraid, sest Kiisu peseb filmi. Wist tädi tuleb sealt kaugelt. Seft Kiisu kaapab hästi kaugelt kõrwade tagant. Ja siis tuleb itka kaugelt mõõraid. Ja lapsed hakkasivad tädi ootama. Tädi oli ennegi lastele meeleshead toonud.

3. Päew läks mööda. Tuli õhtu. Tädist ei olnud kuulda. Mikspärast Kiisu pesi filmi, kui mõõraid ei tulnudgi? Nõnda küsisivad lapsed ema käest.

4. Ema seletas: Kiisu tahtis teid õpetada. Itka peab puhast ja wiisakas olema, kui ka mõõraid ei tulegi. Sellepärast peab filmi pesema ja juukseid kammima. Puhast last on alati lõbus waadata. Ja puhtalt ja wiisakalt on omalgi parem olla.

Rodu.

Meil aia äärne tänavas,
Kui armas oli see!
Kus kasteheinas põlwini
Me lapsed jookstime.

Kus ehani ma mängisin
Küll lille rohuga,
Kust wana taat käekõrwal mind
Tõi tuppa magama.

(L. Koidula.)

Ema abiline.

1. Emal oli väga suur rutt. Möldri emand oli suure koti täie takku toonud. Need pidi ema lõngaks kedrama. Emand tahtis koti kangast kududa. Ja oli tarwis kangast warsti walmis saada. Aga ema pidi ka wäljas tööl käima.

2. Nüüd pean mina tööle hakkama. Nõnda mõtles wäike Liisu, kui ta üksi kodu oli. Ja ta istus ema tooli peale woki ette. Küll see oli raske. Ja mitu, mitu päewa kulus ära. Aga siis hakkas wähehaawal käima. Ja wiimaks kedras ta nagu wana eit.

3. Liisu oli juba mitu päewa kedranud. Tal oli ka mitu lõngawihti walmis. Takukott oli hulga

wähemaks läinud. Siis tuli ema päewal ootamata koju. Ta nägi Liisu kedramas. Ta kohkus üsna ära. Sest ta ei teadnud, et Liisu kedrada oskaks.

, 4. Armas laps! hüüdis ema. Kes sind on kedrama õpetanud? Aga Liisu ütles: Ma pidin ju sind, kallis ema, aitama! Ja siin on lõngad walmis.

Ta näitas emale lõngawihtisid, mis ta oli walmis kedranud. Ja emal oli wäga hea meel. Aga Liisu oli ka ise wäga rõõmus.

Willi põgenemine.

1. Willi wõttis hemmilul Elli kohwitasfid. Ta tahtis nendega salaja mängida. Ta mõtles tassid tagasi wiia, enne kui Elli ise mängima tuleb. Ta tahtis hästi rutata. Siis

lomaastas ta põrandale. Tassid tukkusiwad maha ja mitu tassi läksiwad katti.

2. Ema kuulis idlinat. Ta ruttas waotama. Ja Elli tuli ka kohe. Mis sa oled teinud, Willi? Nõnda küsis ema paha meelega. Ja Elli hakkas nutma. Tassid oliwad nii ilusad ja armsad olnud. Kui Willi oleks palunud, siis oleks ta neid küll ka temale mängida andnud. Willil ei oleks siis waja olnud rutata. Siis ei oleks ka tassid katti läinud.

3. Willi! Nõnda ütles ema. Sina oled wäga pahasti teinud. Sina wõtsid Elli tassid salaja. Sellepärast need läksiwad katti. Nüüd sa pead Ellilt andeks paluma.

4. Aga Willi oli wihane. Taaskiide katkiminek wihastas teda. Ja peale selle oli temal ka häbi. Ja tema peats weel Ellilt andeks paluma. Ei palu! Nõnda ta ütles. Ja siis läks ta wälja.

5. Willi läks rehe juurde sahilattu. Olgu ema ja Elli seal! Nõnda ta mõtles. Mina wõin olla mujalgi. Andeks ei tahta paluda. Mina olen suur pois. Ja Elli on weel wäike plika.

6. Aeg oli pikk. Willil hakkas langed igaw. Rõõgti läks tühjaks. Ja pittse mürinat oli kuulda. Lõi wälku. Ja wihma hakkas sadama. — Miks ma Elli taaski wõtsin. Ja miks ma andeks ei palunud. Nõnda mõtles Willi kurtwa meeleaga.

7. Wiimaks pidi Willi koju minema. Ta jooksis ruttu. Aga siiski sai märjaks. Läbi märg tuli ta tuppa. Jäi ukse juurde seisma. Tal oli häbi weel enam kui hommikul.

8. Kallis Willi! Nõnda hüüdis Elli. Kus sina oled olnud. Mina kartsin wäga. Wäljas sajab wihma ja müristab. Ja sina oled wäljas olnud. Mina annan kõi oma taaski sulle. Mina annan ka nuku, kui tahad. Kas sa ei tahta minuga mängida?

9. Siis tuli ka ema sinna. Kus sa oled olnud, waene Willikene? Nõnda ütles ema ja oli wäga kurtwa näoga.

10. Ema! Nõnda ütles Willi. Mina olen paha olnud. Aga, armas, kallis ema, anna mulle andeks! Ja mina palun Ellilt ka andeks. Ja mina ei tahta enam nii paha olla.

11. Mina annan hea meelega sinule andeks. Nõnda ütles ema. Ja Elli jootfis kohe Willi juurde. Ta wõttis

Willi kaela ümbert finni. Ja Willi wõttis kättega Elli ümbert finni. Elli oli wäga rõõmus. Ja emagi sai rõõmsaks.

12. Aga Willi mõtles nõnda: Minul on hea ema. Minul on hea õde. Miks ma hommikul andeks ei palunud? Ilma asjata lätsin jasilattu peitu. Paremini oleks olnud kohe andeks paluda.

Helmi firi Salmele.

Heulla Salme!

Eita tõi mulle ja linnast ilusa uue raamatu.
Kui sulle luba antakse, siis tule pärast lõunat meile.
Loo me selles uue raamatut; pärast hakkame wainul
mängima. Wõta oma õed Linda ja Elsa ka ihes.
Hulgakse oleks meil lõbujaam mängida.

Maidla, 29. mail 1904.

Isakule oodates

Sinu Helmi.

Karjaste hommiku laul.

Hüüatavad
Pafunad:
„Tõuske üles magajad!“
Läheme
Karjased,
Metsa karjale.
Metsas on nii värste õht,
Metsas pehme siidipõht;
Metsa sees
Põõsastes
Selge hallit ees.

Liblikad
Rõigutavad,
Metsa poole lendavad;
Mullikad
Tammuvad,
Wilu otsivad.
Talletesed, weised ka
On kõik rõõmsad meiega;
Siit ja sealt
Põllu pealt
Kuulda laulu healt.

Päike nii
Wagusi
Wajub ikka edasi;
Pilwed ka
Ujuvad
Üle metsa maa.
Läheb päike lootele,
Lähme koju karjased.
Rõõmus meel
Ikka weel
Rõnnib meie eel.

Poiss ja liblikas.

Bruno katsus liblikat püüda, aga ei saanud kätte. Lõpeks läks ta wihaseks ja ütles: „Küll ma su kinni wõtan, ükskõik kus kohal!“ Bruno tõmbas mütsi peast ja tahtis sellega liblikat kinni katta, kes õie peale oli seisma jäänud. Suure ähmiga ei pannud Bruno tähelegi, et kraaw ees oli, ja libises liblikat kahmates kraawi. Bruno õnnetuseks oli see ääreni wett täis. Bruno ronis küll kraawist wälja, aga liblikas oli oma teed lendanud. Poiss pidi nüüd märjalt koju minema.

Nädal.

Nädalas on seitse päewa. Igal päewal on ise nimi. Nädala päewade nimed on järgmised: pühapäew, esmaspäew, teisipäew, kolmapäew, neljapäew, reede, laupäew. Nädala esimene päew on pühapäew. Pühapäewal ei tehta mitte tööd. Sel päewal läiwad inimesed kirikus. Teised kuus päewa on töö: eht äripäewad. Neil päewadel teewad inimesed tööd.

Tööle.

Ärka nukku, märka nukku,
Ärka unest ülesse!
Kägu hüüab juba kukku,
Löö löörib lahkeste.

Kuue selga, kingad jalga
Sulle ise sean ma . . .
Ära aga mängu alga —
Kutsun sukka kuduma.

Mitte juttu, mitte nuttu,
Tühi kõht on sundijaks . . .
Ema leiba annab ruttu,
Kui meid leiab kudumas.

Meie Jüts.

Meie Jüts oli muidu kõrmas ja kena pois, aga üks paha wiis oli tal. Hommilul ei tahtnud ta kuidagi lasta filmi pesta. Kui ema teda kättpidi meekauki juurde wiis, siis puitas Jüts jalad wastu ja hakkas niisugust pilli puhuma, et tasegi laua all naeris.

Ühel hommilul põgenes Jüts ära ja ei lastnudgi ennast pesta. Seltsamal päewal tuli linnaonu külasse. Ta tõi ilusad kollast saia, sel oliwad mustad rosinad sees. Jütsti wend ja õde läiwad onule patši, et tuba laskus, ja saidwad oma saiad kätte. Aga kui onu Jütsti otja waatas, siis hakkas ta

naerma ja ütles: Sinul on suu alles pesemata; kes sulle wõib saia anda. Ja pistisgi saia taskusse tagasi.

Nüüd läks Jüts ema juurde ja palus, et ema tal näo ka puhtaks peseks. Ta tõotas, et ta ialgi enam eest ära ei jookse, kui ema teda veel seekord peseb. Puhtale lapsele ei wõinud ka onu nüüd külastosti enam teelata. Jüts pidas oma sõna. Igal hommikul läks ta ise pesutauki juurde, ja nüüd on tal filmad ja käed alati puhtad.

Kalewipoja lapsepõlw.

Ennemuiste elas Eestimaal kuningas Kalew. Tal oliwad kolm poega: Olew, Sulew ja Kalew. Noorem poeg Kalew sündis alles pärast isa surma. Juba kätkis näitas noor Kalew tugewat jõudu. Ühel hommikul, kui Kalewipoeg alles kaks kuud wana oli, tahtis tema ema Linda waadata, mis hällilaps teeb, aga hälli ega last ei olnud enam woodi ees. Ainult mähkme tükid ja hälli killud leiti maast: Kalewipoeg oli oma hälli pilbustanud ja ise põrandale roomama läinud. Kolmandal kuul hakkas Kalewipoeg juba kõndima. Ta püüdis oma jõudu kurnimänguga ja lutsukiwi wiskamisega kosutada. Kui ta kurni pildus, siis lendasiwad kurnid mööda metsa ja mägesid laiali. Weel tänapäew leiame siin ja seal ümmargusi ja pikergusi kaljupakkusid. Need ongi Kalewipoja kurnid.

Kalewipoeg käis tihti merekaldal lutsu laskmas. Oma lutsukiwid tõi tema paemurrust; need oliwad kolm jalga pikad, jalg laiad ja paar tolli paksud. Siisgi lendasiwad need üle wersta maa merd mööda edasi.

Õigel ajal.

Wantril sõelott ja ader,
Edidab põllumees
Sepal saiku teritama
Rünni aeg on ees.

Tema kõrwal, raamat laenas,
Sammub poisike,
Mõistust tõttab teritama
Rooli pingile.

(M. Jakobson.)

Tark harakas.

Tulisel heina ajal, kui wett metsast kusagilt saada ei olnud, leidis harakas heinasao äärest wee lähkri. Ta katsus lähkrist juua, aga oma lühikese nokaga ei saanud ta wett kätte. Ta löi nokaga wastu laudu, aga need oliwad liig paksud. Ta katsus lähkert ümber lükata, aga selle tarwis oli tema jõud kasin. Ta silmas oja ääres hunniku wäikseid kiwa. Kohe leidis ta hea nõu. Ta kandis wäikseid kiwa sao juurde ja wiskas neid niipalju lähkrisse, kuni see hakkas üle jooksmä. Nüüd wõis harakas oma jänu kustutada.

Nõuga tehakse wahest enam, kui jõuga.

Rõik tõöl.

Oli ilus kewadine hommik. Päike paistis heledasti; igal pool oli lindude rõõmuist laulu kuulda. Weikene pois tuli teed mööda küla poolt. Ta pidi kooli minema. Aga pois ei tahtnud õppida. „Parem lähen mängima!“ otustas ta ja pööras teelt põllule.

Põllul lendas mesilane dielt üle. Pois mesilast paluma: „Kulla mesilind, mängi natuke minuga!“ Mesilane wastas: „Ei ole aega, pean mett ja waha korjama!“

Pois läks edasi ja nägi lindu. „Linnuke, kalline,“ ütles pois: „mängi fina minuga!“ Linnuke wastas: „Ei ole aega mängida! Mul tarwis kõrrekesi, samblaid ja udusulgi koguda, et pesa ehitada.“

Pois sammus edasi. Ta nägi hobust, kes peenra ääres rohtu söi. „Mängi fina minuga!“ palus pois. Hobune wastas: „Mul tarwis põldu kündma minna! Kui põldu ei künna, siis ei lanna ta wilja. Ei lanna põld wilja, siis ei ole ka leiba süüa.“

Pois mõtles: „Kellelgi pole aega mängida: kõik teiwad tööd. Ka mina pean tööd tegema!“ Rutusti läks ta kooli.

Nôuu ja tegu.

Kord tuliwad hiired kokku nôuu pidama. Nad otsisiwad kassi wastu abi. Üks noor hiir andis head nôuu. Ta ütles, et kassile tuleb kuljus kaela siduda. Siis ei saaks ta enam salaja ligi tulla. Seda nôuu kiitsiwad kõik heaks. Aga kes kassile kuljuse kaela seob? küsis üks targem hiir. Nôuu oli hea, aga tegu ei julgenud keegi oma peale wõtta. Kurwa meelega lahkusiwad hiired koost ära.

Laululinnud.

Kewadel, kui lumi ära sulanud, tulewad meie juurde mitmesugused laululinnud. Sügise algul rändasitwad nemad meilt ära kaugele maale, kus talwet ei ole. Kewadel rändasitwad nad tagasi. Rõige enne tuleb lõotene. Põldudel ja aasadel, kõrge õhus, kuuleme meie tema laulu. Kui ilm soojemaks läheb, siis ilmuvad pääsukesed ja wiimaks õöpikud. Pääsukeste koorilaulu kuuleme kewadel ja suwel tihti inimeste elumajade ümber. Õöpik laulab waitfel suwe õhtul toplis ja lehtmetsas.

Pääsukese pesa.

Esiti ehitab pääsukene mudast ja kõrtest pesa ja teeb willast ja sulgedest pehme aseme sisse. Siis muneb emalind neli ehk wiis muna. Selle järele auduwad isalind ja emalind korda mööda, kuni noored pojad munadest välja tulewad.

Aegamööda kaswawad poegadele suled selga. Wanemad söödawad poegi kärbestega ja sääskedega. Kui pojad suuremaks saawad, siis lendawad nad pesast välja ja hakkawad omale ise toidust otsima.

Tuife ja mefilane.

Tuife istus suure tiigi kalbal puu otsas. Seal nägi ta mefilast, kes raske mee koormaga üle tiigi tahtis lennata, wette kukkuma. Ruttu rebis tuife lehekese ja wiskas selle mefilase kätte. Mefilane ronis lehekese peale, kuiwatas tiiwakesed ära ja tõusis lendu, et koju poole rutata. Korraga näeb ta kütti, kes tuifese peale püssiga sihhib. Silmapilk lendab mefilane kütte juurde ja pistab walusasti tema paremasse kätte. Rütt lastis walu pärast püssi langeda, ning tuifese elu oli päästetud.

Tee head, siis tehtakse sulle head.

Kuu- ja aasta-ajad.

Neli nädalat ja paar päewa on kokku üks kuu. Kaksteistkümmend kuud on üks aasta. Aasta algab jaanuari kuuga. Detsembri kuuga lõpeb aasta. Kõige külmem aeg aastal on talw. Detsembri, jaanuari ja weebruari kuud on talwekuud. Talwe järele tuleb kewade. Märts, aprill ja mai on kewadekuud. Kõige soojem aasta-aeg on suwi. Juuni, juuli ja august on suwekuud. Suwe järele tuleb sügis. Sügisekuud on september, oktoober ja nowember.

Maasik.

Õsimene maasik — misfugune õnn! Kewade, kui wuud pakatawivad ja õõpik hüüdis, ajas ta oma walge õilme lahti ja tegi mulle rõõmu. Näeb, juba enne Jaanipäewa on ta punane mari walmis. Maasikat peetakse õigusega ilusaks ja maitsewaks marjaks. Meie juures kasvab kahte seltsi maasikaid. Need on metsmaasikad ja aiamaasikad. Õsimesed kasvawad metsas, teised aias. Terwe ja magus toit on nad mõlemad, aga aiamaasikad maitsewad paremine. Aiamaasik on metsmaasikast kasvatatud. Neid on mitmet tõugu ja uusi kasvatawate itta weel juurde. Maasik on roosipuu ja wabar-naga sugulane. Seda wõib juba nende lehtedest näha.

B b C c D d F f G g Q q V v X x Y y Z z
B b C c D d F f G g Q q V v X x Y y Z z

Imelikud nimed.

Cecilia Vorschir oli juba wana eit. Aga ta oli veel lastehoidjaks. Sest tema armastas lapsi ja lapsed armastasidwad teda. Nad nimetasiwad teda Silja tädiks.

Silja tädi käneles lastele mitu ilusat juttu. Wäiksemad kuulasiwad tema süles, suuremad istusiwad tema ääres.

2. Jutusta meile jälle, keda sina hoidsid, kui seal kurgel linnas olid! Nõnda palus korra väike Alli.

Neil oliwad seal nii imelikud nimed, teadis Alli wend Mart. Mis nende isa nimi oligi?

Silja tädi: Dawid Bernhard Quarnström.

Alli: Ja ema nimi?

Silja tädi: Zenobia, ta ligunimi oli alnud Cederquilt.

Alli: Ja lastel oliwad niisama imelikud nimed.

Silja tädi: Luxia, Kenia ja Alfhiild.

3. Mart: Kõige noorem oli Alli kaim; sest Alfhiildti kutsutakse ka Alliks.

Silja tädi: Seal oli ka sinu kaim. Sest ühe poja nimi oli Martin, see on seesama, mis Mart; teine oli Axel, kolmas Valentin ja neljas Ferdinand.

4. Mart: Need oliwad kõik imelikud inimesed. Küll seal wist oli paha olla?

Silja tädi: Ei sugugi. Need oliwad kõik väga head inimesed. Ja heade inimeste seas on alati lõbus ja mõnus olla.

Lugemise õpetajale.

Peab laps ilma juurema tüli ja waewata lugema õppima, siis on kõige esimene tingimine, et õppimine lapsele armsaks saagu. Sellepärast peab kõige eest hoidma, mis lapsele õppimist tüütavaks ja vastumeelseks võib teha. Alati tuleb, kui lapse tähelepanemine enam lugemise juures ei seisa, ehk kuidagi tüdimust märgata, õppimine pooleli jätta. Ei pea liiga ruttama; ei ole vaja liiga lühikeste ajaga lugemist kätte püüda, veel vähem on tarvis raamatu läbijõudmisega rutata. Abitja algusel on küllalt, kui päewa kohta üks ehk kolm tähte tuttavaks saavad ja pärastpoole on üks lugemisetükk päewa kohta küllalt; alla 7. aastase lapsele hoopis vähem veel. Ei pea järgmise lugemise juurde mindama, kui eelmine veel küllalt selge pole: kõit õpitagu järgimööda.

Lapse arusaamist kergendab suuresti, kui temale mitte tähtede nimed, vaid tähtede hääled kätte õpetatakse. Näituseks esimesel leheküljel täht n ärgu üteldagu mitte en vaid ainult n. Kui laps teda en-eks kutsub, siis segab kokkuvõetlemises lapse arusaamist e võõras hääli nii palju, et kokkuvõetlemine mitte nii kerge ei ole. Kui laps weerib: a en i, siis kõlab see kokku aeni ja nõuab suurt waewa, enne kui laps sellega harjub, et sõna, mis aeni weeritakse, ani wälja üteldakse. Niisama kõlab nina wana weerimise wiisi järele lapse kõrwus eniena, muna emuena. Kui aga lapsele õige heale on kätte õpetatud, siis mõistab laps kõrwakuulmise järele sõna kergesti kokku ütelda. Sga tähe õige hääle saab kõige paremine kätte, kui weeritawat sõna õige pikkamööda wälja üteldakse, nii et iga tähe hääle üheskiul kuulda on.

Kes nende seletuste järele veel hääletamisest aru ei saa, see küsigu lähema kooliõpetaja käest järele, igatahes ei tohi õpetaja selle wäpese waewa eest kõrwale hoida, mis hääletamise õppimine temale toob; laps õpib selle eest mitukorda wäheha waewaga.

Ei pea lapselt mitte liiga palju nõudma. Sga päew 4—5 korda, iga kord 5—10 minutit, siis õpib ka nõrga annetega laps talwe jookkul lugemise ja ka kirjutamise selgeks. Kes kirjutamist ei soowi ühtlasi õpetada, võib selle ka edespidi jaks jätta, aga igatahes toob lugemine ja kirjutamine korraga õppides õppijale ja õpetajale vähem waewa, kui lahus õppides. See tähendus on siin sellepärast tehtud, et meil emad on harjunud lugemist üksi õpetama. Raske lugemisetükkid võõrastele tähtedega mõiwad eisteks wahela jääda ja pärast õpiwad saada.

Seda filmas pidades, et mitte ei pea lastele liiga palju korraga peale tuubitama, mis nende arusaamist wõistab ja tõntsi teeb, on see aabits ainult lugemise ja kirjutamise õpetuseks seatud. Numbrid ja esimesed arwamise õpetused saab laps peale aabitsa õpetamist teistest raamatutest. Selleks on kooliõpetaja Wäli kirjutatud „Wäikene alguskooli rehkendus raamat“ wäga kohane. Käsi ja usuõpetuse peatükid võib laps pärast wäikesest usuõpetuse raamatust kätte saada.

„Lütu aabits“ on lapsele wäga mõnus mänguasi, millega laps mängides võib lugema õppida. Täheb lõigatakse lahri ja leebitakse samajuurte papitükikeste peale, et nad mitte liiga ruttu ära ei kulufs. Nüüd õpetatakse lastele nende nimed kätte. Rasulil on, et tähta mitte kõiki korraga kätte ei antaks, waid wäpahaawal ja sellesamas järjekorras, nagu nad aabitsasgi ette tulewad. Tuttawatest tähtedest seab siis laps ise mängides sõnu kokku.

Meil puudus sennijani ka laste filmaringi ja waimuõuu kohane lugemise raamat. Selle raamatu kirjutaja on ühes teistega mõnda aastat niisugust walmistanud ja saab 1907. aasta jookkul walmsis: „Wäikeste laste kooli lugemise raamat“. Tundemärgiks: Ploompuu wäljaantud. Sga lapsele, kes aabitsa on läbi õppinud, on rasulil seda raamatut lugeda mõtta.

n

n

n

o

o

o

p

p

r

r

s

s

g

g

t

t

t

t

u

u

u

u

w

w

ö

ö

ö

ö

ü

ü

ö

ö

Viikuto aabits.

(Kleebi see leht papi peale ja lõika tähed joone järelle wälja.)

a

a

a

a

b

b

d

d

e

e

e

e

g

g

h

h

i

i

i

i

j

j

f

f

f

l

l

l

m

m

m

